

Előfizetési díj
Vidékre postán vagy helyben házhoz
hordva:

Egész évre	12 frt.
Félévre	6 "
Negyedévre	3 "
Egy hónapra	1 "

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:

Össz. hasábozott gármond sor 6 kr. ár
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb
és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is
nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppellik Alajos (Wollzeile 22), Haasen
stein és Vogler (Neuer Markt 11).
Pesten: Lang Leopold (Erzsébet-tér 9. sz.).

Nyitlertéri czikk

gármond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás:

Belső-farkasutca 76. szám, hová a lap szellemi részét illető
közlemények czimzendők.

Az értékes czikk díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések
küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazd. napilap
nyolczadik negyedévi folyamára.

A közelgő új negyedév küszöbén, a nélkül, hogy új program-adásnak szükségét látnók, egyszerűen fölkerjük lapunk t. pártolót hogy előfizetéseiket idején megtenni sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében fenakadás történjék.

A „Kelet”, mint eddig, ezután is hív képviselője lesz az erdélyi részek érdekeinek, s míg mulasztatlan kötelességének tartja az anyahonnan való unio rendszeres keresztülvitelével küzdeni, viszont nem téveszti szem elől a historiai mult által teremtett specialis viszonyok tekintetbe vételét, s aanyival inkább most, midőn a királyi biztosság megszüntetése folytán, még jobban előtérbe lép annak szükségessége, hogy minden felmerülő sajátlagos kérdés földerítését a nyilvánosság közegei, az erdélyrészi lapok, tekintsek elengedhetlen feladatuknak.

Ezt a feladatot jövőre is tölünk telhetőleg betöltjük s munkatársaink tekintélyes csoportja reményeink engedi e törekvés sikerét, ha t. előfizetőink eddig tanusított támogatásukban ezután is részesítenek s maga az ország-rész intelligenciája lapunkat tekinti — mint eddig — a vidéki érdekek készséges közlönyül.

E szellemi és anyagi támogatás reményében nyitjuk meg az előfizetést.

Szász Béla,
felelős szerkesztő.

A „KELET” előfizetési ára:

Okt. — decz. 3 frt.

„KELET” TÁRCZÁJA.

A cs. kir. tábornok munkája az 1859. háboru történetéről.

A körsürgöny szerint Ausztia fenyegetése Szardíniát védelemre kényszerít s e célból legközelebb kölcsön fog felvenni. Ez meg is történt: a kölcsön 50 millió líra erejéig fölvetetett. Ekkor Ausztia öt hadtestet részben mozgósítani kezdett. Németországban a francia császár fenyegetőzése nagy nemzeti és francia ellenes mozgalmat keltettek; a német sajtó s több állam törvényhozása hazafiasan Ausztia mellett nyilatkozott s annak megtámadását a német becsület és érdek sérelmének mondá. Jan. 24-én a bajor kormány Bécsbe jegyzéket küldött, melyben az összes német hatalmak együttműködését haugsulyozza. A braunschweigi és nassauai herczegek pedig személyesen Berlinbe utaztak, hogy oly szövetségi határozatot eszközöljenek ki, mely szerint a béke megővassék, háboru esetén pedig Ausztia támogattassék. De Poroszországban a nép és törvényhozás igen tartózkodó állást követek, s nem lelkesültek a többi államok példájára Ausztriáért. Február elején a porosz cabinethez egyenes kérdés intéztetett, hogy mit akar tenni a netaláni háboruval szemben. A porosz kormány semmit sem mondó választ adott: ismerni fogja kötelességét, de most még korai a háboruról szólni. Febr. 5-én Buol gróf osztrák külügyminiszter egy sürgönyt intézett a német államokhoz, melyben örömmel constatálja az Ausztia iránti rokonszervet s felhívja őket, hogy a netalán követhető eseményekkel szemben már most egyetértésre jussanak. Bajorország, Szászország, Württemberg, Hannover, Baden, Hessen készen nyilatkozott ilyesmire, de Berlinben az osztrák körirat a legkellemetlenebb hatást tette, mert azon hitet eb-

Egy hónapra 1 frt.
Egyes szám ára 5 kr.

Az előfizetés pénzek, legczélsebbben postai utalvánnyal, kiadó Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

Hirdetési díjainkat, hogy a vidéki t. iparosok is egyenlő kedvezményben részesüljenek a kolozsváriakkal, jövőre az egész erdélyi részekben felényire szállítjuk le, mit hazánk összes iparosainak becses figyelmébe ajánlunk.

A „KELET” kiadóhivatala.

A katolikus autonomiáról.

(Ajánlv a „K. Közlöny”-nek.)

(B. K.) A természet nagy törvénye a folytonos átalakulás s a mennyiben ez magára a természeti testekre illik, ép úgy talál az ember alkotta művekre is és e művek közt a legregibbre, a társadalomra is. Az emberiség mindig talált önmagában okot az izgalomra, mely folytonosan alakított lényegén oly gyümölcsöket hozva a világra, melyek mindenike elűtött elődeitől és legtöbbnyire tökéletesebb volt azoknál. Ez maga a haladás.

Korunkban szokatlanul sok a rugó, mi izgalom szül, fenyegetve hol bizonyos intézményeket, hol magát a társadalmat; vannak kik ezen megűtődve vihart jósolnak a vész-fellegek-ből, holott ezek újkori állami életünknek leg-egészségesebb gyümölcsei; addig élünk míg mozgunk. Minél számosabb a békés állami lét mellett ellenségünk, annál biztosabb haladásunk; minden támadás egy új erőt költ fel és hív harezra; a haladást pedig az erők munkássága idézi elő. A mi nyugszik, sem ön magán, sem máson nem változtat, nem javít.

Ily szempontból indulva ki, mi egészséges mozgalomnak tartjuk, a most egész Európában felszínre törő ultrakatolikus intentiókat is; csakhogy ezzel nem azt mondjuk, hogy az egészséget e törekvés diadalában keressük, ha-

reszt, hogy Ausztia Poroszország kizárásával akar a német államokkal szövetekezni, s visszautasíták az előleges megállapodást.

Igy már februárban kitűnt, hogy Berlinben nem jó szemmel nézik a német hazafias mozgalmat mely Ausztriát támogatni akarta. Mindenféle kifogásokat tén, s a többi államokat is visszatartotta az actiótól. Sőt az is megtörtént, hogy a szövetség hadügyi bizottságában Poroszország képviselője több indítványt tén a szövetség erődeinek felszerelése, s a Pfalz védelmezése ügyében, mire közmegelepésre, Berlinből ezen indítványokat formaszorúen desavouálták s kijelenték, hogy a megbízott nem a kor many meghagyásából járt el.

A porosz kormány ezen föllépését azzal indokolta, hogy a dolgot élire állítani nem szabad, különben Franciaország nagy hadsereggel azonnal át-lepi az ország határait; egyébiránt a porosz kormány egész csöndben felszerelteti a várakat. Végül Poroszország kijelenté, hogy állása a szerint fog változni, a minők lesznek az okok, melyekből Ausztia megtámadtatik. A mig csak azon befolyás miatt támadják meg Ausztriát, melyet Olaszországban gyakorol, addig Poroszország nem támogathatja őt, mert óhajta ugyan, hogy az illető szerződések, melyekben a befolyás gyökerezik, megtartassanak, de ő azért idegenszerződésekért bonyodalmakba nem sodortathatja magát. Sőt később azon vádat is emelte, hogy Ausztia nincs elég tekintettel Poroszország nagyhatalmi állására s egyszerű szövetségtársnak tartja őt, mely felfogás ellen ő tiltakozik.

Mig a dolgok Németországban ily folyamat vettek, az angol kormány kezdett a béke érdekében működni. Malmesbury angol külügyi államtitkár a párisi és bécsi kabinetek őszinte és közvetlen érintkezését ajánlotta s Buol gróf készen nyilatkozott engedmények tételére, ha azok azon elvekkel nem ellenkeznek, melyeket Ausztia eddig képviselt. Erre az angol kormány egyenesen a közvetítő szerepet vette át s lord Cowley Victoria királynő sajátkezű leve-lével specialis missióban Bécsbe küldötte. De Cowley sikertelenül járt, noha a francia kormány épen

nem azon erők felköltésében, melyek azt ki-irtják. Poroszország az ultramontan heczre ki-űzte határait közül a jezsuitákat s ez által ki-pusztította országa testéről e fekélyt, mely a haladásnak minden esetre egy szépen viruló sarján, a józanabb vallási nézetek korszerű haj-tásain élődtött.

Ez ultrakatolikus irányzat, — a tények újra constataálásukra kényszerítenek — hazánkban fel kezdti űtni fejét; ime egy lap, melynek éveken keresztül nem jött eszébe a katolikusok sérelmeiről vezércikket írni, most, egy-szerre új megnagyobbodott alakot vált és önti a dölyf és türelmetlenséggel szaturált ultrakatolikus jeremiadokat közbe-közbe, kézzelfogható jeleit adva, hogy egy veszélyes vallás-politikai párt szoldjába szegődött.

A katolikus autonómia, ez ártatlanra festett, de méhében nagy veszélyt rejtő ügy az, melylyel a hierarchia egy része csatározását nálunk is megkezdette, s mely nem ígér kisebb szerencsétlenséget, mint a minőben most Bajorország találja magát.

Nincs elszort mag a politikai mezőn, mely gyökeret ne verjen s ezért ne vegye rosz ne-ven fölünk senki, ha a szerintünk veszélyes mag kikelését gyenge erőnkhez képest megakadályozni iparkodunk s elfogadjuk a kihívást, melyet bizonyos ultramontan bureau egy egész politikai közlönnnyel felfegyverkezten a XIX. század társadalmi irányához intéz. Előre bocsánatot kérünk olvasóinktól, ha e törekvésünkben cikkeinkkel talán egy kissé hoszszadal-masok leszünk.

Természetesnek találjuk, hogy az ultrakatolikusok többek közt szorosan ragaszkodnak ama hasonlatossághoz, melyet saját és más egyházak közt keresnek, hogy az által amazok kiváltságait önmaguk részére is megköveteljék. Az autonómia megnyerése végett, hivatkoznak mások autonómiájára. Itt azonban két kérdés űti fel magát: először hasonlók-e azokhoz azok, kik az önkormányzatot követelik? és másod-szor azonos-e a protestansokéval, a mit a katolikusok követelnek?

Cikkeink sorában bő alkalmunk lesz a második kérdést érinteni: az elsőre nézve pedig, ha vizsgáljuk tárgyunkat, aligha lelünk a

az időben kezdé mérsékeltebb hangon szólni s a ba-di készülődések hírért demantálta. Napoleon herceget a miniszteriumból elbocsátotta. Sőt Walewszky külügyr ugyanakkor azt mondá, hogy az európai béke, az ő nézete szerint soha sem volt kevésbé fenyegetve, mint jelenleg. Mindezek dacára a francia kormány csöndesen folytatta hadi készülődéseit.

Ausztia annál kevésbbé bizhatott Franciaország békés szándékában, mert Cavour mart. 1-én kelt memorandumában kijelenté, hogy a vizsály csak Olaszország teljes függetlenségével oldható meg, ennek pedig egyedüli eszköze az, hogy Ausztia kiszorítsák Olaszországból. E körülmények folytán Ausztia garantiákat követel a béke érdekében Franciaországtól, ez azonban mindent megtagadott s a Poroszországban iránta uralkodó kedvező hangulatot kizsákmányolni iparkodott. Poroszország valóban semmi kedvet sem érezett, hogy Ausztia miatt háborúba bonyolódjék. Ekkor az angol kormány — martius 18-án — ismét föllevenítette a congressus tervét. Ausztia következő feltételek mellett készenk is nyilatkozott a terv elfogadására: ha az minden területi változástól elvileg tartózkodik; ha Szardínia előre lefegyverkezik s a congressuson az összes olasz államok képviselői részt vesznek. Azonban sem ebből sem egy másik — Oroszországtól kiinduló — tervből, nem lett semmi. Cavour a leghevesebben ellenezte azt. Merültek még más kiegyezési tervek is föl, de mind meghusultak s az osztrák kormány belátta, hogy a háboru kikerülhetlen.

Ennélfogva ápril 5-én öt hadtest teljesen mobilizáltatott s Boul gróf másnap Koller báró berlini-osztrák követhez egy sürgönyt intézett, melyben hosszasan kifejti, hogy miért követeli mindenk előtt Szardínia lefegyverezését, s keservesen panaszkodik, hogy a feimerült kiegyezési tervekben ugy beszélnek Szardíniáról, mintha az Ausztriával egy-rangu lenne. E sürgönyre Poroszország azt felelte, hogy nem látja be annak szükségét, miért keljen mindenk előtt Szardíniának a lefegyverzést kerűstül vinni, elég, ha az összehívandó congressusból kizáratik. Végre Ausztia, midőn látta, hogy a lefegyver-zés kérdésében sehol sem talál a kellő támogatásra,

kettő közt nagyobb hasonlatosságot, mint — bocsánat e kissé durva hasonlatért — a bagoly és pacsirta között, mindkettő szárnyas, a hit szárnyain mindkettő a légben jár, de a földön nagyon is elűt természetük.

A reformatio egyik érdekes vitájának volt tárgya a két veszeksző fél között a cle-rus és a laikusok közötti viszony. A vita eredménye e tárgyban a teljes meghasonlás volt, és már e pontban a két egyház közt nagy lett az eltérés. A protestansok az egyház eredeti állapotjára hivatkozva, nem tettek különbséget az ugynevezett klerus és laikusok közt, a ket-tőt teljesen azonosnak, sőt az egész egyházat klerusnak jelentették ki. Innen a protestansok egyházi szervezete kezdetétől fogva democrát alakot öltött, maguk az egyház laicus hivei voltak a papok. Az tehát, mit protestans hierarchiának nevezhetni, magától a néptől veszi eredetét és azzal teljesen egyenlő. A romai katolikusok azonban a hierarchia és laikusok között a pásztort és a nyáj, az uralkodó és alattvaló szerepét állították meg, „pascite gregem Dei” mondott a katolikusok szerint Pé-ter, közvetve a mai püspököknek. Hogy az alá-rendeltség azonban teljes legyen, a pápaság gondolkodott, hogy a világtól coelibatus, külön öltözet stb. által teljesen elválassza és az ég-gel, magával az istennel lehetőleg szoros egy-bekötöttesbe hozza. A tridenti zsinat 23-ik ülésének 9. canonja azt mondja: „si quis dixerit in ecclesia catholica non esse hierarchiam divina ordinatione institutam, anathema sit.”

De a midőn a néptől izolálva a kath. egyház istennel hozta egyenes összekötöttesbe a hierarchiát, egyszersmind gondoskodott, hogy az egyházban mindennemű uralkodási hatalom átkokkal körül bástyázott törvények által ki-zárólag a papok és különösen a püspökök kezé-be tétessék le. A katolikus egyházra főirányadó a törvények, a tridenti concilium határoza-taiban olvassuk a többek közt, hogy a pü-s-pökök, kik az apostolok helyébe következ-tek, mint az apostol mondja, a szent lélektől az isten egyházának kormányzásá-ra vannak rendelve (regere ecclesiam Dei. 23. Sessio. IV. caput.) A tridenti zsinat végzése minden világi hatalom beleavatkozá-

maga intézett sommatiót Turinba a lefegyverzés vé-gett; ugyanekkor a II. hadtest olasz területre kül-detett.

Ugyanekkor Albrecht főherczeg Berlinbe uta-zott, hogy a regenssel (mostani Vilmos császár) sze-mélyesen értekezék. Midőn már a hadi készületek javában folytak mindenütt, a diplomacia ismét meg-kezdé játékat, sőt Napoleon némi látszólagos enged-ményeket is tén. A francia császár ápril 16-án kö-vetkezé ajánlatot tett: „Franciaország kotelezi ma-gát Piemontot felhívni, hogy a lefegyverzés elvt a congressus összeülése előtt elfogadjá. Ezen kívánság megvalósítása azon föltétel alatt legyen a congres-sus első feladata, hogy benne az összes olasz államok részt vegyenek.” Oroszország, Anglia, sőt Szardínia is azonnal elfogadták az ajánlatot, de az az osztrák kormánnyal nem is idejében közöltetett s így az osztrák sommatio, mely Turinba ment, minden to-vábbi alkudozásnak véget vetett.

Albrecht főherczeg Berlinbe érkezte után azon-nal beszélt a regenssel, s az alkudozásokban az lón megállapítva, hogy Poroszország a szövetséggyűlésben szóba hozza Ausztia védelmét és saját részéről a szövetségi terület, vagy a Svajcz, Belgium, és Savoya semleges területének megtámadását casus belli-nek tekintendi, egyébiránt Ausztriának a congressusi terv elfogadását ajánlja. Több német hadtest mozgósítása elrendelitetett. Albrecht főherczeg 20 én délután hagy-ta el a porosz fővárost; elutazása után pár órával jött oda azon hír, hogy az osztrák ultimatum már el-ment Turinba.

Az ultimatum ápril 19-én küldetett el Mila-nóba Gyulay gróf tábornagyrhoz, de az angol kor-mány közvetítése folytán csak ápril 23-án délután 5 és fél órakor nyújtatott át Turinban Kellersperg báró által. Ápril 22-én Oroszország tiltakozott az osztrák ultimatum ellen; ugyanazt tette másnap Anglia és Poroszország. A britt kormány az utolsó pillanatban újból közvetíteni kezdett, de sikertelenül, a koczka eldőlt, s a háboru megkezdődött.

(Vége.)

ast kizárják a kath. egyházból: a hierarchia ordinis és hierarchia iurisdictionis által betöltötték és másnemű elemek által betölthetetlenek jelentették ki az egész egyházkormányt, a laikusok számára e tekintetben csak a fel-tétlen engedelmisséget jelölték ki, melynek biztosítására a világi hatalomnál sokkal ha-tásosabb kényszereszközöket találtak ki, egye-nesen az ur kezéből hozva le a fejedelmeket is meghódolatot fejezték ki.

Ezek tehát, a míg azt bizonyítják, hogy a protestans és katolicus egyházak csak névre hasonlítanak egymáshoz, egyszersmind arról is meggyőznek, hogy a kath. antonomia a ter-vezett világiás szervezettel magukkal a kan-onokkal és az eddig követett sok százados gyakorlattal ellenkezik.

Ennek azonban megítélése a katoliku-sok keblü ügye; most előttünk áll egy önkor-mányzati terv, melyet mi veszélyesnek álli-tunk, hogy valóban az-e? ez lesz közelebbi cikkünk tárgya. Bizonyításunkban támaszkod-ni fogunk nagy emberek, különösen a „Ko-lozsvári Közlöny“ által is a katolikusok közt büszkélkedve említett Ghyezy Kálmán néze-teire.

A csekély személyünkre szórt tudatlan-sági vádra nincs szavunk, reméljük azonban, magunknál okosabb emberek nézeteit respec-tálni fogja a „K. Közlöny“

— Az osztrák nemzeti bank magyarorszá-gi fiókjait az eddigi 20 millióval, miként a magyar pénzügyminiszteriumból vett értesítésből a „P. N.“ lát-já, a bank november 7 ki kimutatása szerint a kö-vetkező összegekkel emelte föl:

A leszámítási tárczát Pesten 2 millióval, Debreczenben 200,000, Fiumében 300,000, Nagy-Szebenben 100,000 és így az escomptot összesen 2,800,090 forinttal.

A lombard-üzlet dotációját Debreczenben 100 ezer, Kassán 200,000 és Zágrábban 100,000, tehát összesen 400,000 forinttal emelte fel.

Mindkét tárcza dotációjának fölemelése együtt véve 3 millió forintot tesz.

Ezen kimutatásból kitűnik, hogy a bank mind-azon fiókoknál, a hol leszámítást folytat, csu-pán a váltótárcza dotációját emelte; egyedüli kivé-telt tett Debreczen javára, a hol a lombardot is, 100,000 forinttal öregbítette; de különben csu-pán Kas-sa és Zágráb zálogüzleti dotációját szaporította, mint a hol a banknak escompte tárczája nincsen. Ez intézkedésben mindenesetre azon szándékot lel-hetni fel, hogy a bank a kereskedelmet és nem a bórzespeculációt kívánja az új dotációban frészese-teni.

A pénzügyminiszteriumból arról is értesítenek, hogy az osztrák nemzeti bank részéről további ha-sonló fölemelések engedélyezése biztos kilitásba he-lyeztetett.

A kolozsvári tudomány-egyetemen az 1872—3 tanév első felében elő-adandó tantárgyak:

I. J o g i k a r.

1. Jog- és államtudományok Encyclopaediája; hétfőn d. e. 10—11 óráig, és pénteken d. u. 3—4 óráig. Dr. Jenei Victor ny. r. tanár.

2. Egyetemes jogtörténet; naponként, csütörtök-köt kivéve, d. e. 8—9 óráig. Dr. Óvári Kelemen ny. r. tanár.

3. Római jogtörténelem és institúciói; napon-ként, csütörtököt kivéve, d. e. 9—10 óráig, és hét-főn szombaton d. u. 3—4 óráig. Dr. Farkas La-jos ny. rk. tanár.

4. Egyházjog, különös tekintettel a magyar egyházra; naponként, csütörtököt kivéve, d. e. 11—12 óráig. Dr. Csiki Victor ny. r. tanár.

5. Észjog; alaptan s a magánjog főelvei; ked-den, szerdán, pénteken és szombaton, d. e. 10—11 óráig. Dr. Jenei Victor ny. r. tanár.

6. Büntetőjogtan, nevezetesen az anyagi jog; naponként, csütörtököt kivéve, d. u. 3—4 óráig. Dr. Groisz Gusztáv ny. r. tanár.

7. Esküdtőzéki eljárás; csütörtökön, d. e. 9—10 óráig. Ugyanazon tanár.

8. Ausztriai magánjog; naponként, csütörtököt kivéve, d. e. 10—11 óráig. Dr. Haller Károly ny. r. tanár.

9. Dr. Hofmann Pál „Általános magánjogi tör-vénykönyv tervezet“ nek ismertetése, észrevételek-kel kísérve. Csütörtökön d. e. 10—11 óráig. Ugyan-azon tanár.

10. Magyar polgári törvénykezési rendtartás, rendszeresen előadva; hétfőn, kedden, pénteken és szombaton, d. e. 9—10 óráig. Dr. Plósz Sándor ny. r. tanár.

11. Váltó és kereskedelmi jog; kedden, szer-dán, pénteken és szombaton, d. u. 3—4 óráig. Ugyanazon tanár.

12. Magyar és erdélyi magánjog; naponként, csütörtököt kivéve, d. e. 9—10 óráig. Dr. Kolozs-vári Sándor ny. r. tanár.

13. Adományrendszer, tekintettel a történelmi kifejlődésre; csütörtökön, d. e. 9—10 óráig. Ugyan-azon tanár.

14. Magyar közjog, illetőleg a magyar állam-jog rendszere; naponként, csütörtököt kivéve, d. e. 8—9 óráig, és hétfőn d. u. 4—5 óráig. Dr. Kor-buly Imre ny. r. tanár.

15. Magyar közigazgatási jog; (általános rész: Magyarország közigazgatási szervezete, ide értve t. i. a kormány-, a törvényhatóságok és községek szerve-zetét); kedden, szerdán, pénteken és szombaton, d. u. 4—5 óráig. Ugyanazon tanár.

16. Nemzetgazdaságtan; naponként, csütörtököt kivéve, d. e. 11—12 óráig, és hétfőn, kedden s szerdán, d. u. 3—4 óráig Berde Áron ny. r. tanár.

17. Bankrendszer; hetenként egy óra alatt, később meghatározandó időben. Ugyanazon tanár.

18. Alkotmányi és közigazgatási politika; na-ponként, csütörtököt kivéve, d. e. 11—12 óráig. Dr. Concha Győző ny. rk. tanár.

19. Az önkormányzatról; csütörtökön, d. e. 11—12 óráig. Ugyanazon tanár.

20. A statisztika elmélete és az európai álla-mok statisztikája; naponként, csütörtököt kivéve; d. e. 8—9 óráig, és kedden és szombaton, d. u. 2—3 óráig. Dr. Vályi Gábor ny. r. tanár.

21. Törvényészeti orvostan; később meghatá-rozandó időben. Dr. Fodor József ny. r. tanár.

NB. A hűbérjog, — a protestans egyházjog, — a bányajog, — és a hazai jogtörténet, a nyári fél-év folyama alatt adatként elő.

Az államszámvitel előadása tekintetében a felvilágosítás később fog adni.

(Folyt. köv.)

BELFÖLD.

A „M. P.“ 255. számában M. G. ur a honvédség szabadságot tisztjeiről és ezeknek mostoha (?) ál-lapotjáról értekezik.

M. G. ur lehet nagy diplomata, lehet híres nemzetgazdász, de hogy a honvédség szervezéséről nem sokat tud, azt említett cikke bizonyítja.

Legelőbb is azt állítja, hogy csak az ellenzék fáradozott ennek fel állítása körül. Nekem azon időben a szerencse jutott a királyhágón innen több helység-ekben a honvédség számára toborzani és épen a bal-oldalhoz szító városok voltak azok, hol a legnagyobb ellenszenvvel találkoztam. És talán most is az el-lenzék fáradozásának köszönhetjük, hogy 200,000 hon-védünk van?

Hogy sok szabadságot honvédtiszt njobb idő-kben lemondott, az igaz, de annak egyszerűen az oka az, hogy kezdetén sokan, ügyvédek, gazdák, beál-lottak, kik nem gondolták meg, hogy ügyvédnek és mezei gazdának lenni, egyuttal a honvéd kötelesség-nek megfelelni nem könnyű dolog, és így lemondván, oly fiatal erőket adtak helyet, kik inkább hivatván a tiszt állomásokat betölteni. Különben egy pár év mulva a honvédség szabadságot tisztikara csakis oly egyénekből fog állani, kik hadkötelességüknek a kö-zös hadseregben eleget téve, a két utolsó évet a hon-védség szabadságot állományában szolgálják le.

M. G. ur azt állítja, hogy más államokban a szabadságot tiszték szolgálaton kívül is bizonyos átalányban részesülnek. Vajon hol van az az állam, mely tisztjeit akkor is fizeti, mikor szolgálatot nem tesznek? Poroszország a Landwehr e minta országá, ezt bizonyosan nem teszi.

Azt sem értem, hogy mikép számítja össze cikkirő ur azt, hogy egy tisztnek 500 ffra van szük-sége az első beszerzésekre. Ha kívánja, ki számáltha-tom hogy egy gyakorlati és egy dísz egyenruhát egy honvéd galog tiszt 230 forintot megszerezhet, ennél egyéb ugy sem kell, mert a mit az egyenruha alatt visel, avval csak az előtt is birt. Aztán egyenruhá-ját oly ritkán használja, hogy az évekig is eltart. Nem mondom, hogy nem lehetett volna olcsóbb, egy-szerűbb egyenruhát adni a honvédségnek, de hiába! nékünk színes nadrág és arany zsinor kell és ez drá-ga; mindemellett is azonban az 500 ffr. elhamarkod-va van csak amugy a pupirra vágva.

Bátorodom végtére M. G. urnak azt a szerény tanácsot adni, hogy ha a kormányt valami intézke-désért megakarja támadni, először tanulmányozza jól a szóban lévő tárgyat, hogy ne blámirozza ma-gát ugy, mint említett cikkében.

Egy volt honvédtiszt.

Keresztes, november 9.

Tisztelt szerkesztő ur!

Kérem becses lapjában e néhány soraimnak tért adni.

E napokban a mezőségen utazva eszembe ju-tott a szomorú múlt, midőn ezelőtti egy évvel Eger-begtől be a mezőségek milyen uton kellett sze-gény párainkat a jelöletlen uton kizozni.

A szegény Mezőségen lakó birtokos urak ak-kor tehette pénzze gabonáját, mikor az ut engedte, s az ágyban fekvő betegnek is csak az ut javultával vihettek orvost.

Ezelőtti egy évvel a csáni vonalon alig egy fél mérföld ut volt kisánczolva, egy pár hiddal s kavicszatlan. Egerbegyen át tengelyig éró sárban veszélyllyel fenyegető patakon kellett át usztatni.

A múlt héten megtörtént a tisztújítás, Almá-si János ur tétetett az egerbegyi járásba szolgabi-rónak; megválasztása után egy pár hóval kavicszo-zott uton haladt az utazó, Egerbegyen át, a pata-

kon levő hid megépült s ma több mint egy mért-föld ut van ki sánczolva s mint egy 3/4 mértföld készen megkavicsozva.

Ha tekintetbe vesszük, hogy a mezőségi em-bereket mekkora bajjal lehet az utcsinálásra szori-tani, valóságga Almási János ur szép eredményt mutatott fel egy év alatt; miért öszinte elismerést érdemel meg.

Egy a mezőségen utazó.

Még egyszer a sz.-udvarhelyi képviselők ügye.

A képviselőház nov. 7-iki ülésében az udvar-helyszéki Deákpartiak kérvényét, melyet a belügymi-nister által Ugro Gábor és Orbán Balázs részére kiadattal rendelt képviselő megbízó levelek érvénye-sége ellen intézett — elutasította ugyan, de egybtal az állandó igazoló bizottság jelentése alapján a megbízó leveleket a házszabályok 27. § értelmében a 8-ik bíráló bizottsághoz előntés végett áttette.

Lássuk mennyiben igazolt a képviselőház ha-tározata, midőn az udvarhelyszéki petitiót mint el-késztet, figyelembe sem vette és elutasította?

A házszabályok 77 §. azt rendeli, hogy a vá-lasztás érvényessége ellen intézendő kérvények a vá-lasztás napjától számítandó 30 nap alatt benyuj-tandók.

Az udvarhelyszéki választásra vonatkozó első szavazás folyó évi július 1—8 ig lezajlott: kérdés tehát, hogy a házszabályok 77. §. megkívánt 30. nap július 8-tól számítandó-e vagy nem?

Nézetünk szerint nem, és pedig azért:

1) mert a választás actusához a törvény szerint a szavazáson kívül még azon előlki kijelentés is megkívántatik, hogy ki lett a megválasztott képviselő. Ez pedig Udvarhelyszéken nem történt meg, tehát július 8-án nem a választás, hanem csakis az első szavazás fejeztetett be.

2. Mert a házszabályok 77. §. is csak a vá-lasztás napjától, nem pedig a szavazás napjától szá-mítja a 30 napot;

3. mert július 8-tól számítandó 30 nap alatt semmiféle megbízó levél (mandatum), mely egy be-adandó petitióhoz tárgyat képezhet — nem létezett.

4. mert a belügyminister által csakis folyó évi sept. 27-én vonatott, először kétségbe a választási jegyzőkönyv azon törvényes feltervése, hogy a választási actus Udvarhelyszéken törvényszerűleg be nem fejeztetett, s így a legrosszabb esetben is ezen minis-teri intézkedés f. é. július 8-ra visszaható erővel nem birkat.

5. Végre, mert mind a választási jegyzőkönyv mind pedig a második szavazásnak a központi vá-lasztmány által történt elrendelése — kétségtelenné teszi, hogy f. é. július 1—8-ig csakis az első ered-ménytelen szavazás történt meg, és hogy általános többség hiányában törvényszerűleg egy második szavazásnak kell bekövetkeznie; egy ilyen törvényszé-rűleg be nem fejezett választás előtt pedig — ha a belügyminister a mandatumok kiadását (nem a képviselőkné, hanem csakis a jelölteknek meg nem rendeli, voltaképen kérvénynek sem lett volna helye.

Mindezekből kitűnik, hogy az udvarhelyszéki petitió, mely nem a júliusi választás, hanem csakis a belügyministernek sept. 27-iki rendelkezése folytán vált szükségessé — helytelenül lett a képviselőház által visszautasítva, mert a házszabályok 77. §. ál-tal megkívánt 30 napot jelen esetben nem július 8-tól, hanem sept. 27-től lehet számítani, midőn a választások tudomásukra jutott, hogy a belügymi-nister a választás törvényszerű befejezése előtt a jegyzőkönyveknek két jelölt — tehát nem képviselő — részére leendő kiadását elrendelte.

Mindezeket szükségesséknél láttuk megjegyezni daczára, hogy az ügy a bíráló bizottság elő terelte-tett, mert ezen elutasító határozat már a harmadik sérelem mely az udvarhelyszéki Deákparton választási törvényeink hiányos voltuál fogva elkövetettik mely ezuttal már csak a bíráló bizottság törvényes és igazságos eljárása által nyerhet orvoslást. El is vár-juk e bíráló bizottságtól, hogy ítéletével meg fogja oldani a hiányos törvény által teremtett anomál hely-zetet s az igazságot nem fogja gyáván elejteni az éret-len szájakodók nagyhangú rikácsolásától való félel-mében.

Udvarhelyi.

Felelet a „védekezésre.“

A „Kelet“ 257-ik számában Kubin Emil ko-csárdi állomás-főnök czáfolni igyekszik egy a fel-vincz koczárdi vonalon történt vasuti szerencsétlen-ségről elbeszélésem alapján irt közleményt.

Mielőtt magát a szerencsétlenség részleteit tár-gyazó cikk érdemére térnék, előre kell bocsátanom, hogy a védekezés alapfogalma: miszerint a t. ál-lomásfőnök lett volna az említett közleményben a szerencsétlenséggel vádolva, teljesen hibás. Ama köz-leményben nem volt megnevezve sem ez sem amaz ál-lomás-főnök, ki felelősséggel tartozik azért, mi tör-tént, hanem csak figyelmeztetve volt az igazgatóság, hogy vannak bizonyos hibák, melyek ily baleseteket másszor is idézhetnek elő. Sajnálom, hogy e hibák-nak szemtanuja voltam és ha hazudni nem akarok, vissza nem vonhatom.

Mi a cikk részleteit illeti: légbe-tűzés azon czáfolat, hogy a kis szerék nem a koczárdi, hanem

a felvinczi állomásról indult ki; a közleményben, mint a hogy azt a t. állomás-főnök ur által idézett részletből is kitűnik, nem volt megnevezve, hogy melyik állomásról indult ki a kézzel hajtható sze-kér, czáfolva van tehát, mi állítva nem volt.

A védekezés azon részére nézve, mely azt áll-lítja, hogy a felvinczi állomásról indult ki a vonat, kénytelen vagyok az után mit láttam, határozotlan ellenkezőjét állítani: a földbefuródott Tökötív Fel-vincz irányában áll, s így Felvinczről nem indulha-tott ki A valótlanságban versenyez ez állítással ama másik, mely szerint a vonat porondos szekerek-ből volna, s hogy a szerencsétlenség által semmi sé-rülés sem történt.

Tovább a védekezés ezt mondja:

„Ha az ön szemtanuja a mozdonyt egy rop-pant mélyedésbe furódni látta, csak azt emelem ki, hogy a történt helyen a föltés magassága alig négy láb.“

Csak azért szölok e sületlen pontról, mert ha azt mondtuk volna, mi idézve van, egész tudásunk szemtanúsága kétségbe lenne hozható, mi azonban szemmel látván a helyet, csak azt mondtuk, hogy roppant mélyen furódott a gőzmozdony a földre, ezt mondta a „Kelet“ hire is. Láttuk, midőn a mo-zdonyt ásták ki s darabjait a mély befuródás miatt szedték szét s így nincs okunk félremagyarázott áll-ításunkból bármit is engedni.

Teljesen méltányoljuk a törekvést, hogy hiva-talnok működését igazolja. De a valóság iránt ki-kérjük a tisztelget; a szerencsétlenség végre is ép ugy történetelt volna rendes vonattal is, mint ez-zel történt. Az utasok életüket bízzák az állomás-főnökökre, a legkisebb hiba is tehát emberélethez mért károkozást érdemel.

Biztosítási ügy.

Tekintetes szerkesztő ur!

Becsés lapja egyik minapi számában t. And-rási J. ur a küllömlömegei kölcsönös biztosító-egy-letet ismertető cikkében többek között azt is mond-já, hogy a „Victoria“ a küllömlömegei épületeket biztosítási díjszabás tekintetében az V-ik osztályba sorozza; továbbá hogy szalmás gabonáért, szénáért stb. negyed évre 3% díjt számít.

Ez egyszerűen nem áll. Küllömlömege falvai a III-ik, városai pedig is jobb építési uraságiépü-letei a II-ik, sőt évenként az I-ső osztályba soroz-zák a „Victoria“-nál, termény-biztosításokra nézt pedig nem 3, hanem 1% számíttatik. Így állván a dolog, Andrási ur hamis állításaiából kivont kö-vetkeztetése is természetesen hamisak.

Hogy egyébiránt mi volt jobb: kölcsönös biz-tosító egylet, vagy részvényes biztosító társaság? azt mindenki, kinek két-három ezer forint értékűl több elégni valója van, könnyen kiszámíthatja a tiz-ujján.

A „Victoria“ biztosító társaság titkára és erdélyi üzletének feje Szász Gyula.

Törvénykezési csarnok

A helybeli kir. törvényszéknél f. 1872. év no-venber 9-én megtartott végtagyaláson előkötött törv. bírő Szentiványi Gyula, a kir. ügyészség részéről je-len volt Bodor László kir. alügyész. A tárgy Tőzser Mari által elkövetett lopási büntett; melyet nevezett nő folyó év május 29-én a kolozsi vasut építésnél vállalkozó Magnoni Leonics kárára követett el. Vád-lott beismerte azt, hogy ő a Magnoni Leonics szol-gálatába állván, folyó év május 29-én észrevette, hogy gazdája felesége nagyobb összegű pénzt tett el, a fér-je dolgozó-szobájában levő záratlan faládába; felhas-zálta tehát az alkalmat a pénzszerezésre s midőn a gazdái leleküdték, ő oda besurrant s o. é. 334 frtot, valamint a házán köntösében levő tárczát, a melyben 3 frt ezüst pénz és 4 frt bankjegy volt, magához vette s azzal megszökött. Beismeri továbbá, hogy másnap Kolozsvárra jöven, itt 38 frt 40 kr-ra éksze-reket vett s hogy a midőn egy kereskedésben ruha-nemüket akart vásárolni a rendőrség által elfogott.

A kir. ügyész tekintve, hogy az összeg o. é. 300 frtot meghalad, kérte vádlottátt hat évi súlyos börtönrre elítélni; a kir. törvényszék azonban a felmerült enyhítő körülmények figyelembe vételével vádlottat két évi súlyos börtönrre ítélte el.

Az ítéleten mind a kir. ügyész, mind a vád-lott megnyugodtak.

V-ik közlemény, a M.-Vásárhelyt létesítendő székely árva-leányház javára történt kegyes adakozásokról:

Kolozsvárt a Borosnyai Lászlóné Orbai Káro-lina 46. számú gyűjtő ivén egyszer s mindenkorra a-dakoztak a következő t. cz. urak és urasszonyok ösz-szesen 110 frt 40 krt, u. m.

Borosnyai Oszkárné Rátz Hermina 5 frt. In-czédi Sámuelné 1, Toth Zsigmondné 1, Korbuly Bogdáné 3, Csiki Trézsi 1, Keserő Mózes 10, Ki-bédi Biasini Sándor 1, Kriza Jánosné 3, Derzi Jó-zsef 1, Nagy Lajos 1, Ferencz József 1, Ferencz Józsefné 1, özv. Szász Ferenczné 1, Szász Béla 2,

dr. Gaizágó Joakhimné 5, öz. Fehér Mártonné 2, Biasini Domokosné 2, Ürmösi Sámuelné 2, Simon Elek 5, Tamási testvérek 2, Sigmund Elek 2, Béli Tivadarné 2, Boér Sándorné 1, Schütz János 2, Tavfere Ferenz 1, Schütz József 1, Berde Móza 2, Nagy Péter 3, Janki Lajosné 1, Gráf tábornok 10, Várdi Mórész 2, Jakab Elekné 1, dr. Ince Istváné 1, Lénhard Ferenz 3, Gálffy Endréa 1, ifj. Filker Elek 2, id. Filker Elek 2, Medvész Mihály 2, Filep Istváné 1 frt. Szász Lajos 40 kr. Baló Sándor 1 frt. Szász Domokos 1, valaki 1, Vesselőnyi József 2, Berde Áronné 1, Solymosi Károly 1, Solymosyné Gál Eliza 1, Frits Albertné 1, Papp és Meskó 1, ifj. Csiky József 1, Ákonce Sándor 1, Kuvvázi Gyula 1 frt, Gámenzi János 50 kr. Ábrahámné 50 kr. öz. Máthé Péterné 2 frt. Szabó Ferenz 5 frt.

Teljes összeg 110 frt 40 kr. azaz százötz forint negyven krajczár.
A fent tisztelt adakozóknak az árvák nevében mély hála és köszönet nyilvánított.
Kolozsvárt, nov. 9-én 1872.

A „KELET” magán-távirata.

Feladott Pesten nov. 12. 11 ó. — p. d. e.
Érkezett nov. 12. 11. ó. 30 p. d. e.

Tegnapelőtt éjjel a 40 milliomos kölcsön ügyében a szerződés aláíratott.

Tegnap a képviselőházi ülés-oztályok megkezdék a fővárosi törvényjavaslat tárgyalását.

A német császár tegnapelőtt családával Drezdába utazott a szász király aranylakodalmára, mely nagy pompával ünnepeltetett.

A francia nemzetgyűlés tegnap összeült.

Boston város kereskedelmi negyede leégett; a tűz iszonyu terjedelmű volt. a kár mintegy 100 millió dollár.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, november 12.

— A 32-dik honvédszászlóalj zászlószentelési ünnepélye folyó hó 10-én tartatott meg Deésen. A zászlóanyai tisztet Erdély honleányi koszorújának egyik legnemesebb tagja br. Bánffy Danielné teljesíté, zászlóanyja társa Torma Károlyné családi körülmények által levén a személyes megjelenésben akadályozva. Az ünnepélyt megelőző nap délutánján érkezett meg a zászlóany Deésre, férje, a dobokamegyei főispánnak és Szamosujvár 3. kir. város és Dobokamegye hivatalos küldöttségeinek kísérelében. Még az nap tisztelegtek nála az ünnepélyre megjelent Gráff honvédtábornok, Inczédi ezredes és Szigethy alezredes, továbbá a zászlóalj tisztikara s B.-Szelnok-Dobokamegye és Szamosujvár-Deés városok együttes küldöttsége, melynek érzelmeit br. Diószegi Géza b.-szelnokmegyei főjegyző tolmácsolá. Este jótékony célú műkedvelő előadást rendezett a décsi ifjuság néhány lelkes tagja. Előadták az „I nem fél-tékeny” és „Egy csebbe thea” című kis vígjátékokat. A mindkét nembeli műkedvelők általában dícséretes buzgalommal igyekeztek az előadást valóban mulattatóvá tenni a rendkívül nagy számmal megjelent közönségre nézve. Legnagyobb tet-szésben főleg Czetz Katalin k. a. és Pataky Victor ügyes játéka részesült. Előadás után a Kolozsvárról leérkezett katonai zenekar közreműködése mellett a zászlóany és Gráff tábornok tiszteletére díszes fák-lyásmenettel rendeztetett. A zászlószentelés teljes más nappal az e célból ünnepélyesen feldíszített fő-téren folyt le. Tizedfél órakor jelelt meg a zászló-anya gyönyörű díszmagyar öltönyben, szép törzskar-ával, a koszoruleányokkal. Ugy az ifjuság zomán-czozta női bájak gazdagsága, mint a külső megje-lenés fényével a honvédszászló e legszebb koszorújára vonták a közfigyelmet annak kiváló virágai: gróf Bethlen Sándor főispán két leánya, Simai Irma, Ko-pár Anna, Veér Róza, br. Jósika Irén kisasszonyok A felszentelési ünnepélyt Medgyesz Lajos ev. r. lel-kész emelkedett szellemű szónoklattal nyitotta meg, mely után rom. kath. szertartás szerint istentiszte-let a román nyelven könyörgés tartatott. Az isten-tisztelet végével a honvédszászló felszenteltetvén, a zászlóany felkötötte reá a nagyértékű s gyönyörűen készített szalagot, mely után a szokásos szegveré-sek, (az első szegert a király nevében Bethlen Sán-dor verte be) hosszu sora következett, többé-kevés-bé sikerült alkalmi jellemzők kísérelésben. Ennek megtörténtével a felszentelt s feldíszített zászlót Gráff tábornok s Török őrnagy, igen szép buzdító szónoklatokkal adták át a főtéren felállított zászló-aljnak. Két órakor száz száz zászlóanyai dísz-ebeden jelentek meg az ünnepély részesei. A felköt-öntések hosszu sora fűszerezte e díszesebédet. Ő fel-ségére és családjára br. Bánffy Daniel emelte az el-ső poharat. Ezután pedig az itt következő sor sze-rint felköszöntéseket mondottak: Gráf tábornok Jó-zsef főhercegre; gr. Bethlen Sándor főispán gróf Andrási Gyula honvédtábornokra és gr. Lónyai Meny-

hárt honvédelmi miniszterre, Inczédi ezredes a belső-szolnok- és dobokamegyei főispánokra, Róth Pál Gráff honvédtábornokra Török őrnagy a zászlóanyára Taubler főhadnagy a koszoruleányokra, dr. Almai B.-Szelnok- és Dobokamegye, Szigethy alezredes Deés, Kovács lelkész Szamosujvár közönségére, Földvéry József kövárvidéki főkapitány a közös hadseregére, Földvéry János ország. képviselő a honvédségre. Mol-nár Antal országgy. képviselő Inczédi és Szigethy ez-redesekre gr. Kornis Victor Török őrnagyra stb. Az ünnepélyt berekeszté a honvéd-menház javára a me-gyeház negy termében rendezett fényes tánczvigalom melynek Deés és vidékének bájos hölyei képezték legjobb ékességét.

— **Magyar tud. akademia.** Az akademia ál-tal kitűzött pályázások közül következő pályamun-kák beküldési határideje 1872. decz. 31. letelik: Gr. Teleki pályázat (szomorujáték.) 2. Gr. Karácso-nyi pályázat (Felsőbb vigjáték.) 3. Sztrókay pályázat (A köteles rész.) 4. Hölgyalapítványi pályázat. (Lo-gika kézi könyve) 5. Hölgyalapítványi pályázat (Au-thropologia kézikönyve.) 6. Hg. Cártoirsky pályázat. (Lengyel-magyar történet.) Mire a pályázokat figye-lmezteti. Pest, 1872. nov. 8. Arany János, főtitkár.

— **Fogarasy Mihály** püspök a cs. menasági tűzkárosultak részére 190 frt. a vécskéi s abosfalvi r. e. iskolák felépítésére 300 frtot adományozott.

— **Br. Bornemissza János** a Kolozsvár vá-rosi önkéntes tűzoltók felszerelésére 100 frtot adomá-nyozott.

— **Városunk közigazgatásági tanácsától** a kö-vetkező hirdetményt jelent meg: Gyakori eset ford-ult elő, hogy a házbirotokosok telkeiken tett új építések-re az 1868-ik évi XXII. t. czikk 23. §-ban enge-délyezett 8—10 évi adómentességtől, azon körülmény-nél fogva hogy azt idején bejelenteni elmulasztják elesnek. —Hogy ezen rövidséget szenvedni kénytele-nek ne legyenek minden házbirotkosok ezennel felszö-littatik: hogy ha olyan helyen, hol előbb épület nem létezett új házat épít, vagy ha a meglevő régi épületet újjal toldja vagy azt emelet ráépítésével sza-porítja, vagy ha a régi épületet földig rontatván he-lyébe újat épített arról bélyeg nélkül írásbeli jelen-tést a bevégzés után, de mindenestre a haszná-latba vétel előtt akár a városi tanács — akár a kir. adó adóhivatalhoz, vagy közvetlenül a k. pénz-ügyigazgatósághoz, házadó mentesség iránti igényé-nek külföldben elvesztése terhe alatt megtenni el ne mulassza.

— **Szász Gerő és Domokos** az erdélyi pro-testáns Közlöny mellékletét a „predikatori tárt” mint már feleslegest megszüntetik, miután a „Kolozsvári Közlöny” mai naptól kezdve vezércikknek helyet pre-dikációt fog közölni.

— **Orbán József** kávéháza a városi tűzoltók javára vasárnap — mint haljok — 146 frtot jövedel-mezett.

— **Debreczenben** muzeumot szándékoznak felál-lítani. nov. 6-án Révész Bálintnál értekezletet tar-tottak, hol a felett tanácskoztak, ha vajjon a főis-kolai gyűjteményekkel kapcsolatban, vagy városi muzeumot állítsanak-e fel? Az első mellett Kovács János tette az indítványt, az utóbbi érdekében Te-legdy szólalt fel. Az értekezlet Kovács indítványát fogadta el.

— **Széphalomról** sokat olvashattunk utolsó időben a lapokból, melyek írták, hogy Kazinczy em-léke nagyon el van hanyagolva. Ennek folytán a tud. akademia igazgató tanácsának felkérésére Toldy Ferenz Széphalomra utazott Szkalniczky építészszel, hogy jelentést tegyenek, s a végezni valókról tervet nyújtsanak be az akadémiának.

— **Miklós Gyula**, az istvántéri magyar szin-ház igazgatója, mint a „Szinlap” írja, a napokban a belügyminiszternél volt kihallgatáson. A belügyminisz-ter ígéreteket tett, hogy szubventió iránt a kellő lé-péseket megtenni el nem mulasztandja.

— **Megdöbbenő esetet** közöl a „Debreczen.” Ugyanis Biró János, a debreczeni erdőségben lakó be-csületes fia nem rég talált egy új fegyvert, s azt be-hozta a rendőrséghez, a székhelyi csendbiztosnak pedig bizonyos ügyben épen egy fegyvert kellett ta-lálni, hogy a bünsőre ráakadjon Meghallja valahon-nan a fentebbi esetet, s kérdést intéz hatóságunkhoz, hogy van-e itt olyan fegyver, mint az általa leirt? Innen azon választ nyerte, hogy van letéve egy fegy-ver, de nem olyan, minőt a csendbiztos keres s hogy ezt egy becsületes életéről ismert fia hozta be. A székhelyi csendbiztos, a hatóság megkérdezése nél-kül, Biró Jánost elfogatta, s Székelyhidon egy sötét kamarába lezárta. Isten tudja aztán, hogy mit csi-nálhattak vele? Elég az hozzá, hogy a fia ott a börtö-nben fölakasztá magát s el is temették egy gö-dörbe, koporsó nélkül és sem az anyát, sem a ható-ságot nem értesíték a dologról, míg az anya azt vé-ltellenül meg nem tudta.

— **Tóvölgyi sajtóbírságához.** A lapunkban már említett Tóvölgyi-féle koldulási affaire napról napra botrányosabb alakot ölt. Bakosy Ferenz és Törzs Kálmán után most meg újabbán Áldor Imre jelent ki, hogy azon meghívást, mely alatt az ő ne-ve is szerepel, kinyomatása előtt nem is látta, s an-nak utolsó pontját nemhelyeslehet. Marad tehát az ősz-eses aláírók közül kettő: Csanádi Sándor s Hollós László. Vajjon már most ki írhatta e kettő közül a felhívást, annak kimutatása egy újabb sajtóbíróknak lesz feladata, melyet a kir. ügyész, az aláírók ellen az „Ung-Lloyd” értesítése szerint már megindított.

— **Az olaszországi** vízaradások veszélyei szűnni kezdenek s a nép lassanként magához kezd térni rémületéből. Egész sereg katona és polgári munkás dolgozik több helyütt éjjel-nappal gátak eme-lésén, hogy az előntessel fenyegetett községeket meg-mentse. Így Ostiglia, mely leginkább volt fenyeget-ve, már teljes biztonságban van s Casalmaggiore alatt 2500 ember dolgozik a legnagyobb buzgalom-mal.

— **A pápa-király** ma is teljesen felszerelt hadsereggel bír, s a „Nazione” igen érdekes részleteket bocsát nyilvánosságra e tekintetben. Szerinte mi-dőn az olasz hadsereg Rómába bevonult, Cadorna tk. a kapituláció értelmében átvette Kanizler pápai gene-ralistól a szentszék összes fegyverkészletét, de talán roszhiszeműségből, talán a pápai tisztek tudatlansá-gából mindamellett is nagymennyiségű fegyver ma-radt a vatikánban. Így a Belvedere udvarának rak-táiraiban hat ágyu van ma is a legjobb állapot-ban, ugyanaugyi van a vatikán kertjében. Ezen-kivül a vatikán fegyvertárában 50,400 különböző szer-kezetű, de teljesen használható lőfegyver és 20,000 db. kard található. E mellett a pápa körül egész egy kis hadsereg táboroz; ott vannak a nemes gárda, a svájci gárda, a csendőrcs, a palota őrk és a ren-dőrgyőcnők, Kanizler tknak megvan egész törzskar-a s a régi pápai hadsereg tisztei gyakorta megjelen-nek előtte raportrai a midőn a tábornok rendszeren lelkőkre köti a katonái tanulmányokat.

— **A n.-szebeni** Bruchenthal-féle házban az orsz. egyházi gyűlés tartama alatt a reformatio elő-tti egyházi fastmények és templomi edényekből egész az 1700-ik évig egy kiállítás rendeztetik; valamint a szász nép és középiskoláinak taneszközeiből is — meyek a megtekintésre eleve felette érdekeseknek ígérkeznek.

— **A japáni kormány** nagy ünnepélyességgel szándékozik fogadni Alexis Alexandrovits orosz nagy-heceget, ki egy orosz fregaton utban van Japán látogatására. Tenno mikádó kiadta a parancsot, hogy Nagasakiban fekvő palotája haladéktalanul beren-dtesse a nagyherceg számára.

— **Kifütyölt operistáné.** A prágai „Corres-podance Slave” pétervári levelezője írja, hogy Pé-tvárott az olasz operában Mallinger kisasszonyt, a bldni udvari színház horvát származású énekesnő-jé a közönség azon viszonyál fogva, melyben a né-nt császárral áll, nemzetietlen érzületei miatt ki-fütyölte, ellenben pedig a színpadra megjelent fran-ca egyenruhákat viharos tapsokkal fogadta.

— **Bostonban** van 267 pap, kik az új föld-jü művelik, 468 orvos, kik a tulvilágot népesítik. E pert akar kezdeni, 343 ügyvéd után szabadulhat ug pénztől, 98 újságíró tudatja, mi történik; 539 titó és tanítónő juttatja oly állapotba az ifjuságot, hgy újságaikat olvashassa. A kinek pedig e foglal-kás nagyon száraznak tűnnék fel, annak 109 ser-fő szolgálat anyagot a nedvesítésére.

— **Bukurest fogadói** magyarabbak, mint a pdek. — Vadnay Károly (a „Föv. Lapok” szerkesztő) közelebb keleten utazván, tapasztalatait érde-kes és élénk tárczában írja le a „Hon”-ban. Buku-réről ezeket írja: „Bukurestben Bécs után alkalmint legtöbb magyar ember lakik. Rövid idő alatt tulkoztunk itt magyar lelkeszszel, orvossal, ügyvéd-ek vendégül. A legismertebb fényképíró itt Szath-rry Károlynak hívják (jó híreről ismeretes itthon i a legelső könyvkereskedés czégjén Szöllőssy név s a jobb hotelek egyikének Lázár a gazdája. Ter-szetesen hozzá szálltunk, s főpinczér, szobaleány, dhordó mind magyarul beszéltek velünk. Számlán-k is magyarul állították ki, még pedig oly szaba-an írva, hogy a tudományos akademia nyelvtudó-i sem fódözhettek volna föl benne egy comma hit. Nem bizonyos, van-e Pesten fogadó, mely pár-t tudná kiállítani. Este a legdivatosabb vacsora-rtbe menve a pénztárnok, kitől francziánul kértünk gyet, magyarul válaszolt, hallván, hogy egymás-zt így beszélünk. Mikor pedig a bérkocsisunkkal, francziás livrért viselt, s egy franczia szót sem tett, végre is meghallván egy kacsakarigós kifeje-ésünket, egész örömmel kiálta föl: „Szóljanak hát magyarul, hisz magam is az vagyok.” Nagyot ne-etünk a sok fölösleges nyelvpórlgatáson, ő pedig ozzá tevő: „Nem csak magam vagyok ám itt ma-yar bérkocsis. Ez is, az is, meg amaz is magyar!” — S rámutatott egy csomóra, kik a színházterén vár-ák a szerencsét. Egyszersmind azon régi óhajnak ad kifejezést, vajha a bukuresti főconsuláshoz legalább gyetlen magyar embert tenne át Andrássy gr. Ha-ralaba — úgy most tehet szerintünk is ez ügyben ó intézkedést a külügyminiszter.

— **Darwin** „Az indulat kifejezése az ember-től és állatoknál” czim alatt újabb munkát bocsá-zott ki, mely minden komolysága mellett is egyike a legkellemesebb olvasmányoknak s kedvvel lapoz-atják át mindazok, a kik világosságot, mind pedig a kik szorakezést keresnek. Darwin mielőtt e mun-sáját megírta, tüzetesen tanulmányozta a csecsemők arc kifejezéseit, mint a kik rendkívül erővel szok-ták érzelmeiket kifejezni, tanulmányozta továbbá a tébolyodottakat, mint a kik a legerősebb szenvedé-lyeknek vannak alávetve. Végre 1867-ben tizenhat kérdést tett fel s küldött meg számos hivatalos és más állású embereknek, kik fölczívizlalt, avagy vad népek közt élnek — oly czéllal, hogy felvilágosítá-jokat nyerjen azokról az emberi érzületek kifejezése

különböző módjairól. Ily kérdések voltak a többek közt: 1) Az által fejeztetik-e ki a megdöbbenés, hogy szem és száj kimeresztetik? 2) Elpirulást idéz-e a szégyen, ha a bőr színe ezt látni engedi? És kü-lönösen a testen meddig terjed le a pir? 3) Jókedy közepette ragyog-e a szem s összeránczódik-e körötte és a alatta kissé a bőr. 4) Midőn az ember ki akar-ja fejezni, hogy nem akadályozhat meg, avagy nem tehet valamit, vállait húzza-e fel, száját lebigy-gyesztvén és szemét szélesen felnyitván? — Az ily módon tett 16 kérdésre Darwin azóta teljes és ki-merítő feleleteket kapott Afrikából, Amerikából, Khinából, a malaiok közül, Bozneóból és számos más helyről. Ez informatiok még inkább megerősí-tették őt azon meggyőződésében, melyre saját pa-szatalatai vezették s jelen művében bebizonyítani törekszik, hogy ugyanazon érzelme embereknl és állatoknál egy és ugyanazon módon nyerne kife-jezést.

A közönség köréből.*)

Gy.-Fehérvár nov. 6. 1872.

A „M.-Polgár” 253-ik számában, káromó vész madarai közül egyik a „hirharang” rovatában igen is érthető tendenciosus alakban — körönből eltá-vozott ügyvéd Halász Jakabot az ultramontanok alá-zatos csatlósának nevezvén — arczátlanul azt állít-já: hogy roszul folyó dolgai miatt tette át lakását M.-Vásárhelyre.

Hogy ki terjeszti ezen koholt híreket, nem tud-juk, de alig hiszem, hogy csalódjam, azt állítván hogy az író a durve irigység, és konczföltés vezet-hette ily undok lépésre, de bár ki lett legyen, a „M.-Polgár” fentti száma Gy.-Fehérvár összes pol-gárainak méltó indignaciojával fogadtatott, és méltán; mert ha valamelyik Gy.-Fehérvár várossa ügy-védei közül, ugy bizonyára csak Halász voet az, ki-hez 5 évi itt működése alatt az összes polgárság az őszinte ragaszkodás, bizalom, nagyrabecsülés és sze-retet tiszta jellegével viseltetett. Igaz, hogy izraelita vallású, de szó a legnemesebb értelmében magyar pol-gár, s mint ilyen jó honfi, elvű ember, mint ügy-véd lelkiismeretes és pontos, mint önálló önzéstelen ember soha senki kegyét nem vadásztá, s így Fo-garasy ő excellenciáját sem, s azért azt el sem veszt-hette, ügyvédi praxisa távozása utolsó órájait is szé-lesebb kiterjedésű volt, mint a többi kortársaké együt-tesen, semmi ok nem forgott tehát fenn, hogy laká-sát innen áttegye, csak mert czélját, gyermekeit ma-gyar polgárokka neveltethetni M.-Vásárhelyt bizto-sabbban elérheti, s mert munkás természeté képeessé-gének megfelelőbb tért ohajtott.

M.-Vásárhely derék polgárai gratulálhatnak maguknak, midőn számuk egy ily derék, értelmes honfival szaporodott, a régalmazót pedig biztosítjuk, hogy ha Halász Jakab teljes tulajdonának csak egyi-kével is bírna, nem volna kénytelen oda súlyedni, hogy tollát a kenyér irigység mocskába bele mártsa.

x. y. z.

Felelős szerkesztő: Szász Béla.

Nyiltér.')

Viszonvázasz

Turóczi Lajos nyilttéri válaszára.

Midőn a közönséget figyelmeztetém az ön za-bási képességére, csupán emberbaráti szempontból történt, nehegy mások is ugy járjanak mint én s ha üzletében megfordulának, óvatosak legyenek.

A szabómester (?) ur mást beszél, mint Bo-dóné, midőn a bor árát kéri. Elszőnyűlködik az „elfuscherozott” szón, mely annyira illik mestersé-géhez. Ugy látszik nem sziveli az idegen szavakat s a magyar nyelven szánakozik, melyet helye sen sem írni, sem beszélni nem tud (Szabó mester netovább a rófnél). Sajnálkozzék inkább azon, hogy olyan roszul érti szabóságát. Az „elfuscherozott” ruhák kelméje kérdésen kívül esik, miután magam választám. Következőleg nem is lehetett ellene kifogásom Hogy pedig rosz ruhával kielégített vol-na, vagy, mint állítani merészi, plane megelégedé-semet nyilvánítottam volna azok felett, merő ha-zugság; hisz akkor felesleges volt perrel erősza-kolni rám ruháit.

De ha Kolozsvárnak két elsőrendű mestere azt mondja, hogy rám perelt ruhái olyanok, hogy én azo-kat elfogadhattam volna, akkor nyilvánosan adok elégtételt a szabómester (?) urnak.

Addig azonban áll az a mit mondtam s ma-radok a tény és valóság mellett (a mi az ön állítá-sa szerint rágalom) t. i. hogy sem jó, sem pedig dí-vatos ruhákat készíteni nem tud s hogy engemet szük és rosz szabásu ruhával távolról sem elégitett ki.

Eszem ágában sem volt a szabómester (?) ura t rágalmazni s ennek, ugy a mondtottak nagyböl erő-ségeül következő nyilatkozatok szolgáljanak.

Stein Gábor.

Alóírtak bizoyitjuk, hogy a kérdéses ruhák sem jó, sem pedig divatos szárással nem bírván a megrendelő részéről egyáltalában nem elfogadhatók s hogy hasonló esetben mi is visszautasítottuk volna azokat.

Demjén László.
Gegenbauer I. C.
Dr. Szombathelyi József.

Filker Elek.
Dr. Gálffy Endre.
Simón Domokos.

*) A közérdekű felszólalásoknak szánt e rovat alatt közleményekért csupán a sajtóhatóság irányában vállal felelősséget a Szerk.

*) E rovat alatt külföldiekért csupán a sajtóhatóság nyábau vállal felelősséget a Szerk.

